

TOELICHTING OP HET SAMENLEVINGSCONTRACT

Algemeen

Samenwonen op zich heeft in beginsel geen juridische gevolgen.

De samenwoners houden ieder hun eigen vermogen - er ontstaat geen gemeenschap van goederen zoals bij een huwelijk - en zijn niet aansprakelijk voor elkaars schulden, tenzij ze daar een handtekening voor zetten; ook zijn ze niet verplicht om hun inkomsten te delen.

Eindigt de samenwoning door uit elkaar gaan, dan heeft een samenwoner met geen of weinig inkomen geen recht op alimentatie, ook niet als er kinderen zijn die door deze partner worden verzorgd (de kinderen zelf hebben wel recht op alimentatie). Ook krijgt de langstlevende over het algemeen geen pensioen na het overlijden van de eerststervende, en zijn de partners niet elkaars erfgenamen.

Worden uit de relatie kinderen geboren, dan zijn deze automatisch juridisch kind van hun moeder; de vader moet deze kinderen eerst erkennen.

Het is mogelijk om een aantal van de bovenstaande punten alsnog te regelen door het maken van een samenlevingscontract.

Een samenlevingscontract kan echter nooit leiden tot het ontstaan van een algehele gemeenschap van goederen, zoals bij een huwelijk. Wel kunnen samenwoners natuurlijk samen spullen kopen. Een samenlevingscontract heeft ook niet het gevolg dat de samenwoners van elkaar erven (daar zijn testamenten voor nodig) – wel kan in een zogenaamd verblijvingsbeding worden afgesproken dat *gemeenschappelijke* goederen bij het overlijden van een samenwoner bij de langstlevende terechtkomen.

Als samenwoners (een testament hebben gemaakt en als gevolg daarvan) van elkaar erven, leidt dat in eerste instantie tot heffing van erfbelasting volgens tariefgroep II, dat wil zeggen een heffing van 30-40% over hetgeen meer wordt verkregen dan het vrijgestelde bedrag van € 2.208,--.

Zijn de samenwoners partners in de zin van de **Successiewet**, dan is de kou uit de lucht: de langstlevende heeft naar het tarief van 2020 een vrijstelling van € 661.328,-- (verminderd met de helft van de waarde van door het overlijden verkregen pensioenen), en als de verkrijging hoger is, wordt het meerdere belast tegen een tarief van 10-20%.

Om als partner te gelden, moeten de samenwoners gedurende een periode van een half jaar voldoen aan alle volgende eisen:

- a. beide samenwoners zijn ouder dan 18 jaar;
- b. beide samenwoners staan in de basisregistratie personen op hetzelfde adres ingeschreven;
- c. er is (gedurende de hele periode) een notarieel samenlevingscontract;
- d. de samenwoners zijn geen familie van elkaar in de rechte lijn (bijvoorbeeld (groot)ouders-kinderen);
- e. geen van beiden heeft een andere partner.

Daarnaast geldt, dat samenwoners die tot het tijdstip van het overlijden gedurende een onafgebroken periode van minstens vijf jaar hebben samengewoond ook zonder samenlevingscontract als partners worden aangemerkt (mits aan de eisen a., b., d. en e. is voldaan).

Zolang de samenwoners nog geen partners in de zin van de Successiewet zijn en dus nog in de 'fiscale gevarezone' zitten omdat de hoge vrijstelling en het lage tarief niet van

toepassing zijn, kan, om erfbelasting te besparen, worden uitgeweken naar een verkrijging via een verblijvingsbeding (alleen voor gemeenschappelijke goederen). Zo'n verkrijging wordt in die situatie niet belast.

Een andere vraag is, of de samenwoners ook kwalificeren als partners voor de **inkomstenbelasting**. Het fiscaal partnerschap houdt in dat de partners voor bepaalde inkomens- en vermogensbestanddelen zelf mogen bepalen wie welk bedrag in de inkomstenbelasting-aangifte opgeeft. Zo kan bijvoorbeeld de hypotheekrente geheel worden afgetrokken door de partner met het hoogste inkomen, waardoor minder belasting wordt betaald dan wanneer de partners onafhankelijk van elkaar aangifte doen. Meestal is het voor de inkomstenbelasting voordelig om fiscaal partner te zijn, maar in sommige specifieke gevallen juist weer niet.

Samenwoners zijn elkaars partner als zij op hetzelfde woonadres in de basisregistratie personen staan ingeschreven en bovendien aan minimaal één van de volgende voorwaarden voldoen:

- de samenwoners hebben samen een kind, óf;
- één van de samenwoners heeft een kind en de ander heeft dit kind erkend, óf;
- de samenwoners zijn voor de toepassing van een pensioenregeling als partner aangemeld, óf;
- de samenwoners hebben samen een woning.

Indien aan geen van deze voorwaarden is voldaan, beschouwt de fiscus de samenwoners alleen als partners als zij op hetzelfde woonadres zijn ingeschreven en een notarieel samenlevingscontract hebben gemaakt. In dat geval kan het maken van een samenlevingscontract dus noodzakelijk zijn om in aanmerking te komen voor bepaalde fiscale voordelen.

Een aandachtspunt is nog dat het partnerschap kan leiden tot verlaging van een sociale uitkering die als alleenstaande werd genoten.

Nederland kent (gelukkig) contractsvrijheid; in principe kunnen de samenwoners in hun contract dus alles afspreken wat ze maar willen (bijvoorbeeld wie er 's ochtends koffie zet), zolang de afspraken maar niet in strijd komen met de openbare orde en de goede zeden. In hoofdlijn worden in een samenlevingscontract drie situaties geregeld:

- De periode van het samenwonen (wie betaalt welke kosten, welke spullen zijn van wie etc?);
- Het eindigen van de samenwoning door overlijden van één van de partners (waar gaan de bezittingen naartoe, hoe is het met het pensioen voor de langstlevende gesteld?);
- Het "einde van de samenleving anders dan door overlijden", het uit elkaar gaan dus (wat gebeurt er met de spullen, en met name met het gezamenlijke huis?).

Daarnaast zijn er algemene bepalingen over de geldigheidsduur van de overeenkomst en het toepasselijke recht.

Hieronder worden de artikelen van het bijgevoegde ontwerp-samenlevingscontract afzonderlijk nader toegelicht:

Artikel 1 – Kosten gemeenschappelijke huishouding

***keuze 1**

Beide partners betalen naar verhouding van hun inkomen mee aan de kosten van de huishouding.

Heeft dus partner A een inkomen van 90 en partner B een inkomen van 30, terwijl de kosten van de huishouding 80 bedragen, dan moet partner A 60 en partner B 20 betalen.

***einde keuze 1**

***keuze 2**

Beide partners betalen voor de helft mee aan de kosten van de huishouding, ongeacht de grootte van het inkomen.

Heeft dus partner A een inkomen van 90 en partner B een inkomen van 50, terwijl de kosten van de huishouding 80 bedragen, dan moet partner A 40 en partner B 40 betalen.

***einde keuze 2**

Om te voorkomen dat eindelijk oude koeien uit de sloot worden gehaald wordt bepaald dat na een jaar niet meer op de betaling van de kosten van de huishouding terug kan worden gekomen.

Artikel 2 – Vergoedingsrechten

In lid 1 wordt vastgelegd dat er een recht op vergoeding ontstaat als één van de partners iets voor de andere partner heeft betaald.

Op grond van lid 2 is de vergoedingsvordering nominaal. Dat betekent dat de vordering op hetzelfde bedrag blijft luiden en dus niet stijgt of daalt als datgene wat de andere partner met het "geleende" geld heeft gekocht meer of minder waard wordt. Ook is de vordering renteloos, en wordt niet voor inflatie gecorrigeerd.

In lid 3 is opgenomen dat de vordering na vijf jaar vervalt als deze niet is vastgelegd. Hiermee wordt voorkomen dat er in het onverhoopte geval van een scheiding "oude koeien uit de sloot worden gehaald". Deze vervalttermijn geldt niet voor een vordering die is ontstaan doordat een partner eigen geld heeft geïnvesteerd in een huis dat (geheel of mede) aan de andere partner toebehoort, en geldt ook niet als de vordering betrekking heeft op de terugbetaling van verzekeringspremies; dan is het fiscaal belangrijk dat de vordering blijft bestaan.

Artikel 3 – Premies van levensverzekering

In verband met de belasting die over erfenissen betaald moet worden (erfbelasting) is het gewenst dat iedere partner de premies verschuldigd is voor de levensverzekering die tot uitkering komt als de ander overlijdt. Dit dient ook uit de betreffende polis te blijken. Alsdan is de uitkering niet belast met erfbelasting.

Artikel 4 – De eigen woning***keuze 3**

De kosten van het bewonen van een eigen woning, komen, net zoals dat met de huur van een huurwoning het geval zou zijn, voor rekening van beide partijen naar verhouding van de inkomens.

einde keuze 3**keuze 4**

De kosten van het bewonen van een eigen woning, komen, net zoals dat met de huur van een huurwoning het geval zou zijn, ieder voor de helft voor rekening van beide partijen.

***einde keuze 4**

Het gaat hier om *rente* (na aftrek van het belastingvoordeel), zakelijke lasten enzovoorts, dus in feite om de kosten die per saldo met het bewonen van het huis gemoeid zijn.

Deze verdeling van de kosten staat overigens helemaal los van de fiscale behandeling; als voor de Inkomstenbelasting voor het "fiscaal partnerschap" wordt gekozen, kan de rente voor het geheel door de meestverdienende partner in aftrek worden gebracht, ongeacht de eigendomsverhouding van het huis.

***keuze 5**

Ook de eventuele maandelijks verplichte aflossingen op de hypotheek voor de gezamenlijk bewoonde woning worden door jullie gezamenlijk, als kosten van de huishouding, betaald. Indien een van jullie beiden hierdoor meer betaalt aan deze aflossingen, ontstaat er geen vordering op de andere partij.

Dit betekent dat je een eventuele overwaarde van de woning bij verkoop altijd 50/50 deelt, ook al zou een van jullie door de verdeling van de kosten van de huishouding meer hebben afgelost dan de ander.

***einde keuze 5**

***keuze 6**

De eventuele maandelijks verplichte aflossingen op de hypotheek voor de gezamenlijk bewoonde woning worden door jullie niet als kosten van de huishouding gezien.

Indien een van jullie beiden meer dan zijn/haar deel betaalt aan de aflossingen op de hypotheek, ontstaat er vordering op de andere partij.

***einde keuze 6**

Er ontstaat ***wel***ook een vordering indien er ooit sprake is van extra (onverplichte) aflossingen op de hypotheekschuld en die niet 50/50 geschieden.

Er ontstaat eveneens een vordering indien een van de partners eigen geld steekt in de gezamenlijke woning voor bijvoorbeeld een verbouwing.

Mochten er wel vorderingen ontstaan, door bijvoorbeeld een extra aflossing, dan wordt in lid 3 bepaald - tenzij partijen anders overeenkomen - dat deze vorderingen renteloos zijn (de partner die eigen geld inlegt "bankiert" niet) en dat afgerekend wordt bij verkoop van het huis, bij het einde van de samenwoning en bij faillissement etc. van een partner.

Een aandachtspunt is wat er met de vordering wegens eigen geld moet gebeuren als een partner komt te overlijden.

Artikel 5 – Welke spullen zijn van wie?

In jullie samenlevingsovereenkomst wordt vastgesteld dat alle in de gezamenlijk bewoonde woning(en) aanwezige spullen van jullie samen zijn, tenzij jullie anders vastleggen. Hetzelfde geldt voor vervoermiddelen op kenteken, zoals auto's; het feit dat het kenteken op naam van één partner staat (iets anders is niet mogelijk) betekent dus niet dat die partner ook alleen eigenaar is. Dat laatste is alleen het geval als het uitdrukkelijk door de partners wordt vastgelegd.

Willen de partners met betrekking tot bepaalde goederen van het beginsel van de gezamenlijke eigendom afwijken dan kan dat doordat de partners schriftelijk vastleggen (samen ondertekenen) dat bepaalde goederen aan een partner in privé toebehoren; worden dergelijke goederen verkocht dan is de verkoopopbrengst dus ook weer van de desbetreffende partner (en niet gezamenlijk).

In 4 staat een belangrijke bewijsregel: geld dat op een "en/of"-rekening staat is in beginsel altijd van de partners samen.

Artikel 6 – Overlijden

Eindigt de samenleving door het overlijden van een partner, dan *verblijven* alle aan de partners gemeenschappelijk toebehorende goederen aan de langstlevende partner op grond van het in artikel 6 lid 1 opgenomen *verblijvingsbeding*.

De langstlevende partner hoeft niet te betalen voor hetgeen hij/zij (erbij) krijgt, maar is wel verplicht om de schulden (denk met name aan de hypotheekschuld) over te nemen.

Hetzelfde resultaat kan worden bereikt wanneer de partners elkaar over en weer in een testament tot erfgenaam benoemen, maar het verblijvingsbeding heeft twee belangrijke voordelen boven een testamentaire regeling:

- 1^e in tegenstelling tot een testament kan een verblijvingsbeding, als overeenkomst, niet eenzijdig worden herroepen; anders gezegd, de langstlevende partner weet zeker dat hij/zij niet met lege handen zal staan;
- 2^e als een partner kort na het begin van de samenwoning overlijdt hoeft de langstlevende over de verkrijging uit hoofde van het verblijvingsbeding geen erfbelasting te betalen, terwijl erven op grond van een testament tot heffing van erfbelasting naar een tarief van 30-40% kan leiden (zie hiervoor onder "Algemeen").

Artikel 7 – Uit elkaar gaan

Als de partners onverhoopt uit elkaar gaan moeten diverse zaken worden geregeld. Allereerst is er een "afkoelperiode" van drie maanden. In deze periode mogen beide partners in het huis blijven wonen en kan worden gekeken wie het huis overneemt. Daarnaast is bepaald dat de gemeenschappelijke goederen (die niet op een lijst staan) in redelijkheid verdeeld moeten worden.

Artikel 8 – Partnerpensioen

Overlijdt iemand die gehuwd of geregistreerd partner is, dan komt de langstlevende van rechtswege in aanmerking voor een nabestaandenpensioen als de overledene pensioenpremies heeft betaald. Bij samenwoners is dat niet het geval. Weliswaar kennen veel pensioenfondsen tegenwoordig een "partnerpensioen" (nabestaandenpensioen voor samenwoners), maar daarvoor wordt meestal geëist dat er een notarieel samenlevingscontract is. Het enkele bestaan van een samenlevingscontract is doorgaans niet voldoende om de partner in aanmerking te laten komen voor een pensioenuitkering; de partner moet ook tijdig bij het pensioenfonds zijn aangemeld. Om dat te kunnen regelen, krijgen jullie van ons bij het ondertekenen van het samenlevingscontract twee afzonderlijke verklaringen mee. Wij kunnen jouw partner niet bij het pensioenfonds aanmelden, dus **je moet er zelf voor zorgen dat jouw partner bij het pensioenfonds wordt aangemeld**. Uiteraard is het verstandig om aan het pensioenfonds een schriftelijke bevestiging te vragen dat de aanmelding voor het partnerpensioen is verwerkt; daarmee kunnen vervelende discussies in de toekomst worden voorkomen. Als je overstapt naar een ander pensioenfonds (bijvoorbeeld omdat je van baan verandert), moet je jouw partner opnieuw aanmelden. Overigens kan het zo zijn dat het aanmelden van jouw partner kan betekenen dat je zelf een lager ouderdomspensioen krijgt. Het is raadzaam om dit vooraf na te gaan en de financiële gevolgen door een pensioendeskundige te laten voorrekenen. Eindigt het samenwonen anders dan door overlijden dan moet het pensioenfonds daarvan op de hoogte worden gesteld, omdat de pensioenopbouw ten behoeve van de (ex-)partner anders gewoon doorloopt. Tenzij de partners hebben afgesproken dat pensioenopbouw voor gezamenlijke rekening geschiedt, is de gewezen partner verplicht om op verzoek van de ander afstand te doen van de opgebouwde rechten; op die manier kan een eventuele volgende partner toch weer voor een volledig pensioen in aanmerking komen.

Artikel 9 – Duur samenlevingscontract

Een samenlevingscontract is geschreven voor ongehuwd samenwonen, en eindigt dus wanneer de partners gaan trouwen of een geregistreerd partnerschap aangaan; in die situaties ontstaat een gemeenschap van goederen tenzij daar bij huwelijks- of partnerschapsvoorwaarden van wordt afgeweken. Wanneer de partners tegen hun zin niet samenwonen (revalidatie na een ongeluk, één van beiden werkt in het buitenland) gelden de bepalingen van het samenlevingscontract wel,

tenzij een partner daardoor aan de verblijfkosten van de ander in een verpleeghuis o.i.d. moet meebetalen.

Als de partners "uit elkaar" zijn geweest en daarna weer gaan samenwonen, dan treedt het samenlevingscontract opnieuw in werking.

Bestaat onduidelijkheid over de vraag of en zo ja wanneer de samenwoning is beëindigd, dan kunnen de partners daarover een aangetekende brief sturen; dit kan bijvoorbeeld van belang zijn om in aanmerking te komen voor andere woonruimte (mate van urgentie).

Omdat de diverse regelingen in het samenlevingscontract door ons zorgvuldig op elkaar zijn afgestemd kan "doe-het-zelven" tot ongewenste gevolgen leiden; vandaar de bepaling in lid 6 dat wijziging in principe alleen via de notaris kan plaatsvinden.

Artikel 10 – Rechtskeuze

Lid 1:

Het Nederlands recht wordt van toepassing verklaard; in jullie situatie wellicht het intrappen van een open deur, maar het kan, bijvoorbeeld bij verhuizing naar het buitenland, van belang zijn.

Lid 2:

Jullie spreken af dat eventuele geschillen aan de kantonrechter zullen worden voorgelegd. Het voordeel daarvan is dat de kantonrechter laagdrempelig is, en dat er geen verplichting bestaat om een advocaat in te schakelen. De bepaling begint met de woorden "voor zoveel mogelijk", want op grond van de huidige wetgeving is het nog niet mogelijk om deze afspraak af te dwingen, zodat jullie, als een van beiden niet wil meewerken, toch bij de gewone rechter terecht komen. Naar verwachting zal echter binnen afzienbare tijd de wet worden aangepast, en als dat is gebeurd, zullen jullie elkaar aan de afspraak kunnen houden.

Als regelingen in het samenlevingscontract niet duidelijk zijn, hoeven jullie natuurlijk niet meteen naar de rechter; jullie kunnen altijd samen eerst aan Daamen de Kort van Tuijl Notarissen B.V. om uitleg vragen!

Aandachtspunten met betrekking tot eigen geld

Stel, een van jullie beiden (A) investeert een bedrag uit eigen middelen in jullie gemeenschappelijke woning. Daardoor krijgt die persoon een renteloze vordering ter grootte van de helft van dit bedrag op de andere persoon (B).

Als de woning op enig moment wordt verkocht en er na aflossing van de hypotheek geld overblijft, dan komt die overwaarde fiscaal voor de helft aan ieder van jullie beiden toe, terwijl de feitelijke verdeling van het geld anders is omdat B uit zijn/haar helft van de verkoopopbrengst de schuld aan A moet aflossen. Dat kan problemen opleveren als B overgaat tot het aankopen van een nieuwe woning, omdat de Belastingdienst er vanuit gaat dat B zijn/haar helft van de opbrengst van de huidige woning in de nieuwe woning investeert, terwijl dat geld niet beschikbaar is.

Om dit probleem te voorkomen, kan bij wijze van alternatief een *draagplichtovereenkomst* worden gesloten. Een dergelijke overeenkomst houdt in dat A geen vordering op B krijgt, maar minder bijdraagt aan de (maandelijkse en uiteindelijke) aflossing van de financiering van de woning dan B.

Dit klinkt vrij eenvoudig, maar om goed te kunnen beoordelen of een draagplichtovereenkomst in jullie situatie beter is dan de afspraak dat de ene partner een vordering heeft op de ander, is een nauwkeurige analyse van jullie fiscale situatie nodig, waarbij o.a. moet worden bekeken of (een van) jullie een "eigenwoningverleden" heeft. Het is namelijk van belang of een van jullie of jullie beiden al eerder een eigen woning heeft/hebben gehad en hoe lang, en op welke manier de financiering van die woning geregeld was.

Ook dient een draagplichtovereenkomst daadwerkelijk te worden nageleefd. Als je de maandelijkse aflossingen van een en/of-rekening betaalt, heeft het sluiten van een draagplichtovereenkomst weinig zin omdat dan ofwel A zijn/haar financiële voorsprong kwijtraakt ofwel A opnieuw een vordering op B krijgt.

Als je wilt weten of een draagplichtovereenkomst in jullie situatie fiscaal interessant is, adviseren wij jullie om contact op te nemen met een deskundige; als het goed is, is jullie hypotheekadviseur al voor jullie nagegaan of dit een goed idee is, want dit hoort bij de financiële advisering waarvoor jullie hem betalen.

Als er sprake is van een eigenwoningverleden dan is er een **valkuil** in de vorm van een onbewuste keuze voor de toepassing van het Besluit van de Staatssecretaris van 30 januari 2018 (nr. 2018- 1511). Dit besluit maakt het mogelijk dat het eigenwoningverleden van partners wordt gedeeld/uitgeruild. Dat klinkt goed, maar het is zeker niet altijd voordelig. De valkuil is dat jullie door het naar waarheid beantwoorden van een aantal vragen over (de financiering van) jullie woning "automatisch" kiezen voor de toepassing van het besluit zonder dat dat wordt aangegeven. Als je eenmaal hebt gekozen voor de toepassing van het besluit - ook al is dat per ongeluk - kan op die keuze niet meer worden teruggekomen. Het sluiten van een draagplichtovereenkomst heeft dan geen fiscale gevolgen meer.

Een ander aandachtspunt is dat de vordering van A op B mogelijk wordt **gehalveerd** als jullie met elkaar gaat trouwen of een geregistreerd partnerschap aangaan zonder dat jullie voorafgaand aan het huwelijk of het geregistreerd partnerschap huwelijkse voorwaarden (partnerschapsvoorwaarden) maken.

TEN SLOTTE

Met het bovenstaande is getracht het samenlevingscontract in grote lijnen toe te lichten; uiteraard kunnen daarbij niet alle details aan de orde komen.

Graag zijn wij bereid om de inhoud van de akte nader toe te lichten.

Deze toelichting is bestemd om jullie een globaal beeld van de inhoud van de akte te geven; omwille van de leesbaarheid komen hierin niet alle nuances van de akte tot uitdrukking. In verband daarmee wordt uitdrukkelijk geadviseerd om tevens van de ontwerpkte zelf kennis te nemen. Hoewel bij het opstellen van deze toelichting uiterst zorgvuldig te werk is gegaan, kunnen aan de inhoud daarvan, gezien bedoeld toelichtend karakter, geen rechten worden ontleend. De tekst van de akte zelf is in alle gevallen van doorslaggevende betekenis. Daamen de Kort van Tuijl Notarissen B.V. is daarom niet aansprakelijk voor eventuele schade welke mocht ontstaan door onjuistheid en/of onvolledigheid van deze toelichting dan wel door een onjuiste interpretatie daarvan.